

חוק רשויות נחלים ומעיינות, התשכ"ה-1965¹

הגדרות

(תיקון התשס"ב)

1. בחוק זה -

"השר" - השר לאיכות הסביבה;

"חוק הניקוז" - חוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות, התשי"ח-1957;

"חוק המים" - חוק המים, התשי"ט-1959;

"רשות מקומית" - רשות מקומית מכל סוג שהוא - עירייה, מועצה מקומית, מועצה אזורית לפי סעיף 5(3) לפקודת המועצות המקומיות, 1941 - או איגוד ערים שנחל או מקור מים משמש גורם במילוי תפקידם.

הקמת רשות נחל או הטלת תפקידים על רשות ניקוז

(תיקון התשס"ב)

2. השר רשאי בצו, לאחר התייעצות עם הרשויות המקומיות הנוגעות בדבר, להקים רשות לנחל פלוני או לחלק ממנו, למעיין או לכל מקור מים אחר (להלן - רשות נחל) ולהגדיר את תחומה של הרשות, בהסכמת שר הפנים ושר החקלאות, או להטיל על רשות ניקוז, כמשמעותה בחוק הניקוז, תפקידים של רשות נחל לפי חוק זה, כולם או מקצתם; אולם לא תוקם רשות נחל פלונית אלא אם לדעת השר אין הצדקה להטיל את תפקידיה על רשות ניקוז קיימת.

תפקידי רשות נחל

3. (א) תפקידיה של רשות נחל הוא לתכנן ולבצע את הפעולות המפורטות להלן, כולן או מקצתן, כפי שייקבע בצו לפי סעיף 2:

(1) הסדרתה של זרימת המים בנחל, במגמה לשמור על מפלס מים מתאים כל חדשי השנה;

(2) ניקוזו הסדיר של תחום הרשות;

(3) קביעת תוואי לנחל, או העברתם של מי הנחל או מקור המים לאפיקים אחרים;

(4) הסרת מפגעי תברואה הכרוכים בזיהום הנחל או מקור המים או בזרימתם המשתנית של מימיו;

(5) שמירת הנוף ומתנות הטבע לאורך הנחל בשתי גדותיו או מסביב למעיין, למעט נחל ומעיין שבתחומי גן לאומי או שמורת טבע, כמשמעותם בחוק גנים לאומיים ושמורות טבע, התשכ"ג-1963, והכשרת שטחים אלה לצרכי גנים, נופש וספורט;

(6) הסדרתה של חלוקת המים בין המעוניינים בהם;

(7) הסדרת דרכי השימוש בנחל או במקור המים על ידי המעוניינים.

(ב) תפקידי ניקוז לא יוטלו על רשות נחל אלא ביחד עם תפקיד אחר.

כפיפות לחוקים אחרים

4. רשות נחל תפעל בכפוף לחוק המים, לתקנות ולקביעות על פיו ולסמכויותיה של רשות מים ארצית או אזורית שהוקמה על פיו, וכן בכפוף להוראות כל חיקוק אחר, אם אין הוראה אחרת מפורשת בחוק זה.

הרכב רשות נחל

(תיקונים: התשס"ב, התשס"ג)

5. חברים ברשות נחל יהיו -

(1) נציגים של הממשלה;

(2) נציגים של רשויות מקומיות שתחומן או חלק מתחומן נמצא בתחום רשות הנחל, ובלבד שלכל סוג של רשות מקומית יהיה נציג אחד לפחות;

(3) נציגים של תאגידים שהנחל או מקור המים משמש גורם במילוי תפקידיהם או בשימוש בסמכויותיהם;

(4) נציגים של בעלי מקרקעין הגובלים עם הנחל או עם מקור המים, של מחזיקי מקרקעין כאמור ושל המשתמשים לעיסוקם במי הנחל או מקור המים כשהמקרקעין והעיסוקים אינם בתחום רשות מקומית והבעלים, המחזיקים או המתעסקים אינם תאגיד לפי פיסקה (3); אולם אם היה תפקידה היחיד של רשות נחל להסדיר את חלוקת המים בין המעוניינים בהם ולהסדיר את דרכי השימוש על ידיהם בנחל או במקור המים, יהא מותר להרכיב את הרשות בהשתתפות נציגי הממשלה ונציגי המעוניינים בלבד;

(5) שלושה נציגי ציבור בעלי השכלה או ניסיון בתחום מתחומי התפקידים והפעולות שעליהם מופקדת רשות הנחל לפי הוראות חוק זה ובהם נציג אחד של הגופים הציבוריים שענינם בשמירת איכות הסביבה, מתוך רשימת מועמדים שיגישו לשר גופים אלה; לענין זה, "הגופים הציבוריים שענינם בשמירת איכות הסביבה" - הגופים המפורטים בחלק א' בתוספת לחוק ייצוג גופים ציבוריים שענינם בשמירת איכות הסביבה (תיקוני חקיקה), התשס"ג-2002.

(6) נציג של קרן קיימת לישראל.

מינוי חברים לרשות נחל

(תיקון התשס"ב)

6. (א) חברי רשות נחל יתמנו על ידי השר, בדרך שתיקבע על ידו.

(ב) השרים יקבע את מספר הנציגים לכל אחד מסוגי הרשויות המקומיות ולכל רשות מקומית שבסוג פלוני ואת מספר הנציגים לכל אחת משאר הקבוצות המנויות בסעיף 5, למעט

נציגי הציבור לפי סעיף 5(5), ובלבד שנציגים של הממשלה לא יהוו רוב של חברי הרשות אלא באישור של ועדת הפנים של הכנסת, ואולם -

- (1) מינויים של נציגי הרשויות המקומיות יהא על פי המלצת אותן הרשויות המקומיות; נמנעו מלהודיע לשר על המלצתן, יהא מינויים בלא המלצה כאמור;
 - (2) מינויים של נציגי תאגידים כאמור בסעיף 5(3) יהא בהתייעצות עם אותם תאגידים;
 - (3) מינוי נציגיהם של קבוצות האנשים המנויות בסעיף 4(5) יהא בהתייעצות עם הארגון המייצג, לדעת השר, את המספר הגדול ביותר של האנשים מכל קבוצה כאמור; בהעדר ארגון, יהא המינוי כפי שייראה לשר.
- (ג) השר רשאי להחליף מפעם לפעם את נציגי הרשויות המקומיות או חלק מהם, במגמה לתת נציגות במרוצת הזמן לכל הרשויות המקומיות שבתחום רשות הנחל.

הרחבת ההרכב של רשות ניקוז

(תיקון התשס"ב)

7. רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, רשאי השר להוסיף על חבריה, לענין ביצוע תפקידים כאמור, מבין הקבוצות המנויות בסעיף 5, הכל במידה ובדרך שייקבעו בצו לפי סעיף 2.

התפנות מקום אינה פוסלת

8. שום פעולה של רשות נחל או של רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, לא תיפסל מחמת זה בלבד, שבשעת הפעולה היה מקומו של חבר מחברי הרשות פנוי מכל סיבה שהיא.

סדרי הנהלה ועבודה של רשות נחל

(תיקון התשס"ב)

9. השר רשאי לקבוע את סדרי הנהלה ועבודתה של רשות נחל, לרבות אופן אישור תכניות למפעלים, את חלוקת הסמכויות בין גופיה ועובדיה ואת המנין החוקי בגופים השונים; במידה שלא נקבעו סדרי הנהלה ועבודה כאמור, רשאית רשות נחל לקבעם בעצמה.

מינוי עובדים

(תיקון התשס"ב)

10. רשות נחל תמנה את עובדיה לפי העקרונות הקבועים בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, בשינויים ובהתאמות שיראה השר לקבוע בשים לב לאופיה של הרשות.

הוראות מיוחדות לרשות ניקוז

11. רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, לא יחולו עליה הוראות סעיפים 9 ו-10 לענין תפקידים אלה והיא תבצע אותם כדרך שהיא מבצעת את תפקידיה על פי חוק הניקוז; ואולם אופן אישור תכניות למפעלים ודרכי ביצוען יהיו לפי הוראות שייכללו בצו לפי סעיף 2.

סמכויות נוספות

(תיקון התשס"ב)

12. (א) השר רשאי, לאחר התייעצות עם הרשויות המקומיות ורשויות הניקוז שתחומן או חלק מתחומן נמצא בתחום רשות נחל, להעניק לרשות הנחל, בכל תחומה או בחלקו, מסמכויותיה של רשות מקומית על פי כל חיקוק במידה שהדבר דרוש למילוי תפקידיה של רשות הנחל, ובלבד -

(1) שלא תוענק לרשות הנחל סמכות להטיל תשלומי חובה בנוסף לסמכויות שהוענקו לה לכך על פי הוראות אחרות של חוק זה;

(2) שלא יוענקו סמכות או תפקיד שהוענקו לרשות מקומית על פי חיקוק שביצעו בידי שר אחר אלא לאחר התייעצות באותו שר.

(ב) רשות הנחל רשאית להשתמש בסמכויות שהוענקו לה לפי סעיף זה גם מחוץ לתחום רשות מקומית, אם לא נקבע אחרת בשעת הענקת הסמכות.

סמכויות רשויות בתחום רשות נחל

13. משהוענקו סמכויות לפי סעיף 12 והוטלו תפקידים לפי סעיף 3 לא יהיו עוד בידי רשויות מקומיות ורשויות ניקוז אותן סמכויות בתחום רשות הנחל ולא יחולו עליהן אותם תפקידים, אלא במידה שנקבע כך בשעת הענקת הסמכויות או הטלת התפקידים או בצו שלאחר מכן.

רשות נחל – תאגיד

14. רשות נחל היא תאגיד, כשר לרכוש כל זכות ולהתחייב בכל חיוב, לרבות שטרי חוב, ולהיות בעל דין בכל משפט וצד לכל חוזה.

מימון

15. לכיסוי תקציבה של רשות נחל ישמשו -

(1) ארנונות ניקוז או תמורתן לפי סעיף 16;

(2) מכסות שיוטלו לפי סעיף 18;

(3) דמי השתתפות לפי סעיף 19;

(4) הקצבות הממשלה, מענקים ותקבולים אחרים.

הקמת מפעל ניקוז והטלת ארנונות

(תיקון התשס"ב)

16. הוטל על רשות נחל לנקז את תחומה, רשאית היא להקים לשם כך מפעלי ניקוז ולהטיל ארנונות או מכסות, ולענין זה יחולו הוראות סעיפים 17 עד 43, 49 ו-52 לחוק הניקוז כאילו רשות הנחל היתה רשות ניקוז שהוקמה לפי החוק האמור, ובלבד שכל סמכות הניתנת בחוק הניקוז לשר החקלאות או לנציב המים תהא לענין זה בידי השר.

הפקעת מקרקעין שלא לצרכי מפעל ניקוז

17. מקרקעין שאינם דרושים להקמת מפעל ניקוז והם מיועדים לפי תכנית לתפיסה צמיתה על ידי רשות נחל או על ידי רשות ניקוז שתפקידים של רשות נחל הוטלו עליה לפי סעיף 2, יירכשו על פי פקודת הקרקע (רכישה לצרכי ציבור), 1943; ואולם לענין המועד להערכת פיצויים לפי סעיף 12 לפקודה יבוא במקום מועד הפרסום של ההודעה על הכוונה לרכוש אותם מקרקעין - המועד הקובע לענין הערכת פיצויים, לפי החוק הנוהג מזמן לזמן, בשל מקרקעין שנרכשו לצרכי ציבור לפי תכנית בנין עיר.

מכסות

(תיקון התשס"ב)

18. (א) בכפוף לאמור בצו לפי סעיף 2 או בצו שלאחר מכן רשאית רשות נחל, באישור השר, להטיל תשלומי כסף על הרשויות המקומיות שבתחומה ועל התאגידים שנציגיהם הם חברה או כשירים להיות חברה, לפי מכסות שתקבע, למימון תקציבה, למעט הוצאות ניקוז; קביעת המכסות תיעשה בשים לב, בין השאר, למידת ההנאה המופקת על ידי מי שחוייב בתשלום המכסה.

(ב) אישור לפי סעיף קטן (א) לא יינתן אלא לאחר שניתנה לרשויות המקומיות הנוגעות בדבר הזדמנות להביא את טענותיהן לפני השר.

דמי השתתפות מיוחדת

(תיקון התשס"ב)

19. (א) רשות נחל רשאית, בחוק עזר ובאישור השר, להטיל על בעלי מקרקעין הגובלים עם הנחל או עם מקור המים, על מחזיקיהם ועל המשתמשים לעיסוקם במי הנחל או מקור המים, דמי השתתפות בהוצאות עבודה מיוחדת שבוצעה על ידיה, למעט עבודות ניקוז, לפי מבחנים שייקבעו בחוק העזר.

(ב) המבחנים ייקבעו כאמור במגמה שלא יהא חייב בתשלום מי שאינו נהנה מביצוע העבודה המיוחדת.

(ג) סעיפים 250 עד 260 לפקודת העיריות, יחולו על חוקי עזר לפי סעיף זה, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

(ד) הרואה את עצמו נפגע מדרישת תשלום דמי השתתפות לפי חוק עזר כאמור רשאי לערער עליה לפני בית המשפט המחוזי תוך שלושים יום מיום שהומצאה לו הדרישה.

כיסוי תקציבה של רשות ניקוז

20. לכיסוי תקציבה של רשות ניקוז לביצוע התפקידים שהוטלו עליה לפי סעיף 2, ישמשו מקורות המימון לפי סעיף 15(2)(3) ו-4, ויחולו הוראות סעיפים 18 ו-19, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

הלוואות וערבויות

(תיקון התשס"ב)

21. רשות נחל רשאית, באישור השר, ללוות כספים לביצוע תפקידיה, לערוב להלוואות למטרות אלה, ולשעבד לשם כך את הכנסותיה ואת נכסיה, כולם או מקצתם; מטרת ההלוואה תפורש בהחלטת הרשות ובאישור השר.

תקציב

(תיקון התשס"ב)

22. (א) לא תחליט רשות נחל על ביצוע מפעל מסויים, אף שאינו מפעל ניקוז, אלא אם ערכה לפני כן אומדן הכנסותיו והוצאותיו של המפעל והאומדן אושר על ידי השר.

(ב) רשות נחל תערוך לכל שנת כספים, במועד ובצורה שייקבעו בתקנות, הצעת תקציב המראה אומדן הכנסותיה והוצאותיה; הצעת התקציב תוגש לשר לאישור.

(ג) לא ישולם סכום מכספי רשות נחל אלא על פי התקציב שאושר כאמור ולא תתחייב רשות נחל בשום התחייבות אלא לפיו או לפי החלטת רשות הנחל שנתקבלה כדין ואושרה על ידי השר.

פיצויים

(תיקון התשס"ב)

23. פעולה של רשות נחל, לרבות פעולה של רשות ניקוז שנערכה לצורך ביצוע תפקידים שהוטלו עליה לפי סעיף 2, שהיתה מזכה את הנפגע על ידיה בפיצויים לפי חוק המים אילו נעשתה על ידי רשות מים, תזכה את הנפגע בפיצויים, והוראות חוק המים יחולו על הפיצויים כאילו היתה רשות מים וכאילו נאמר בסעיף 94 לחוק המים במקום "בית הדין" - "בית המשפט המחוזי" ובמקום "נציב המים" - "מי שנתמנה לכך על ידי השר".

רכוש הרשות כנכס המדינה

24. דין רכושה של רשות נחל, לענין ארנונות, מסים ותשלומי חובה אחרים, כדין נכסי המדינה.

אצילת סמכויות

(תיקון התשס"ב)

25. השר רשאי, בהודעה ברשומות, לאצול מסמכויותיו לפי חוק זה חוץ מן הסמכות להתקין תקנות בנות-פעל תחיקתי והסמכויות לפי הסעיפים 2, 6, 7, 18, 19, 20 ו-26.

שינויים בתחום

(תיקון התשס"ב)

26. השר, בהסכמת שר הפנים ושר החקלאות, רשאי בצו, לאחר התייעצות ברשויות המקומיות הנוגעות בדבר, לשנות את תחומה של רשות נחל, ומשעשה כך, רשאי הוא, בדרך הקבועה בסעיף 6, לשנות את הרכב הרשות.

הוראות שאפשר לכלול בצו

(תיקון התשס"ב)

27. השר רשאי לקבוע, בצו המקים רשות נחל לפי סעיף 2 או בצו שלאחר מכן, הוראות בדבר הגשת דינים וחשבונות ומתן ידיעות בדבר פעולותיה של הרשות, הקניית רכוש והטלת חובות בקשר להקמת הרשות, דרכי ההצטרפות לרשות והפרישה ממנה, דרכי הבירור של חילוקי דעות בין חברי הרשות לבין עצמם וביניהם לבין הרשות, דרכי פירוקה של הרשות, הקניית רכוש הרשות וזכויות וחובות בשעת פירוקה.

כפיית ביצוע

(תיקון התשס"ב)

28. (א) לא מילאה רשות נחל תפקיד מתפקידיה, רשאי השר לצוות עליה לעשות את הדרוש לביצוע אותו תפקיד בדרך שקבע בצו, ואם לא קיימה רשות הנחל את הוראות הצו תוך מועד סביר שפורש בו, רשאי השר להטיל את קיומו על אדם אחר ולגבות מרשות הנחל את ההוצאות שהוצאו לענין זה.

(ב) הוראות סעיף זה יחולו גם על כפיית ביצוע תפקידים שהוטלו על רשות ניקוז לפי סעיף 2.

עבירות

(תיקון התשס"ב)

29. המפריע לרשות נחל, למי שפועל בשמה או למי שמונה על ידי השר לפי סעיף 28 במילוי תפקידם, דינו - מאסר ששה חדשים או קנס 5,000 לירות; היתה העבירה נמשכת, דינו - מאסר נוסף שבוע או קנס נוסף 50 לירות בעד כל יום שבו נמשכת העבירה אחרי ההרשעה בדין.

ביצוע ותקנות

(תיקון התשס"ב)

30. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תחילה

31. חוק זה תחילתו כעבור שלושה חדשים מיום קבלתו בכנסת.

חיים משה שפירא

לוי אשכול

שר הפנים

ראש הממשלה

זלמן שזר

חיים גבתי שניאור

נשיא המדינה

שר החקלאות

¹ ס"ח 457, התשכ"ה (7.7.1965), עמ' 150.
תיקונים: ס"ח 1852, התשס"ב (27.6.2002), עמ' 454;
ס"ח 1879, התשס"ג (25.11.2002), עמ' 119.